

TÜRI LASTEAIA ÕPPEKAVA

Türi 2026

SISUKORD

Õppekava koostamise põhimõtted	3
Lasteaia struktuur ja eripära	3
Alushariduse alusväärtused	5
Õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid	5
Õppe- ja kasvatustegevuste põhimõtted	6
Õpi- ja kasvukeskkond	6
Füüsiline keskkond	8
Sotsiaalne ja vaimne keskkond	8
Õppe- ja kasvatustegevuste korraldus	9
Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine	10
Õppe- ja kasvatustegevuste rakendamine	11
Õppe- ja kasvatustegevuste dokumenteerimine	12
Lapse arengu hindamine ja toetamine	13
Lapse arengu toetamise põhimõtted	13
Lapse arengu hindamise põhimõtted ja meetodid	14
Lapse arengu dokumenteerimine	14
Tugiteenuste rakendamise kord ja dokumenteerimine	15
Lapsele vajaliku toe väljaselgitamine, rakendamine ja dokumenteerimine	16
Lapse koolivalmiduse kujunemine ja hindamine	17
Koostöö lapsevanematega	18
Õppekava uuendamine ja täiendamine	19
Õppekava lisad	20
Lisa 1. Hoiurühma 1,5-3-aastase lapse eeldatavad üldoskused	21
Lisa 2. 4-aastase lapse eeldatavad arengutulemused	24
Lisa 3. 5-aastase lapse eeldatavad arengutulemused	29
Lisa 4. 6-aastase lapse eeldatavad arengutulemused	34
Lisa 5. 7-aastase lapse eeldatavad arengutulemused	40

ÕPPEKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

Türi Lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise ning läbiviimise alusdokument nii hoiu- kui aiarühmas.

Koostöös õppekava töörühmaga koostab lasteaia direktor lasteaia õppekava, viib sisse muudatused ning kinnitab need, olles kuulanud ära hoolekogu arvamuse. Lasteaia õppekava avalikustatakse lasteaia veebilehel.

Õppekava koostamise aluseks on alusharidusseaduse § 7 ja alushariduse riiklik õppekava.

LASTEAIA STRUKTUUR JA ERIPÄRA

Türi Lasteaed, on lasteaed, milles on hoiurühmad.

Lasteaed asub Järvamaal, Türi vallas ja on Türi Vallavalitsuse hallatav asutus.

Lasteaia ametlik postiaadress on Järva maakond, Türi vald, Türi linn, Tehnika tn 12, 72213

Lasteaed tegutseb kolmes õppekohas:

- Kesklinna õppekoht aadressil Türi linn, Vabaduse tänav 2a; tel 5332 8820;
- Lokuta õppekoht aadressil Türi linn, Tehnika tänav 12; tel 5330 3017;
- Türi-Alliku õppekoht aadressil Türi-Alliku küla, Silla tee 1; tel 5331 2511.

Rühmade arv lasteaias on 22, millest:

- 12 rühma tegutseb Kesklinna õppekohas;
- 6 rühma tegutseb Lokuta õppekohas;
- 4 rühma tegutseb Türi-Alliku õppekohas.

 Igas lasteaiarühmas töötab vähemalt üks täistööajaga õpetaja. Õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad on rühmaõpetaja, muusikaõpetaja ja liikumisõpetaja (edaspidi koos õpetaja), direktor, õppejuht, abiõpetaja ja tugispetsialistid.

 Lasteaia sünnipäev on 01.02.2015

 Kodulehekülg www.tyirilasteaed.ee (QR-kood)

 Lasteaias on lasteaia ja kodu vaheliseks suhtluskanaliks kasutusel internetipõhine infosüsteem **ELIIS**, mis on leitav aadressilt: <https://www.eliis.eu> (kasutatav ka mobiilirakendusena).

Võimalused:

- Lapsevanemal on mugav jagada ja jälgida igapäevast infot lasteaia ja kodu vahel (sh lapse puudumisest teatamine), rääkida kaasa rühma tegemistes, vaadata pilte toimunud lasteaiapäeva tegemistest ning olla otsekontaktis õpetajatega.
- Lihtne, mugav ja paberivaba töökeskkond kõigile lasteasutuse töötajatele, kompaktne suhtlus lapsevanemaga. Kõik dokumendid ühes kohas. Põhjalik aruandlus ja statistika toidukordade ning kohatäituvuse kohta. Teadete saatmine lasteasutuse töötajatele ja lapsevanematele.

 Meie eripäradeks on:

- lapsest lähtumine, paindlikkus ja koostöö oskuste kujundamisel;
- rikkalik laiendatud õpikeskkond;
- tuge vajavate laste varajane märkamine ja toetamine läbi erinevate tegevuste;
- nii lapse kui kolleegi tervise edendamine ja loodushoid.

ALUSHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED

Õppe- ja kasvatustegevus põhineb lapsepõlve väärtustamisel.

Lasteaia peamine ülesanne on kaitsta ja edendada lapse õigust täisväärtuslikule ning turvalisele lapsepõlvele.

Lasteaias toetatakse võrdsel määral lapse vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut.

Lasteaed loob tingimused lapse erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks, eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

Lasteaed kujundab koostöös koduga väärtushoiakuid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, õiglus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ning ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, kodumaa-armastus, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, terviseteadlikkus, keskkonna jätkusuutlikkus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse mitmekülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Selle tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine, algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest.

Arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused, mis tagavad kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel lähtutakse põhimõttest, et kõik töötajad panustavad lapse arengu toetamiseks ja tema potentsiaali parimal viisil avaldumiseks.

Selleks:

 selgitatakse välja lapse arengutase, millest lähtutakse tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel - iga õppeaasta alguses selgitatakse välja laste arengutase, et planeerida tegevusi lapse lähima arengu tsoonist lähtudes, kombineerides igapäevast jälgimist, süsteemset vaatlust ja tähelepanekute kirjeldust ning koostööd lapsevanemaga. Samas on arengutaseme jälgimine järjepidev protsess kogu õppeaasta vältel, mille käigus õpetaja täiendab ja täpsustab oma tähelepanekuid lapse arengu, oskuste ja vajaduste kohta. **Uue lapse puhul** kogutakse esmased tähelepanekud ja info lapsevanemalt ning esimesel võimalusel viiakse läbi perevestlus.

 tagatakse igale lapsele eduelamus - tegevused kavandatakse lastele jõukohaselt, pakkudes erinevaid raskusastmeid ja sooritusviise; märgatakse ja tunnustatakse lapse pingutust ja edusamme, mitte ainult lõpptulemust.

 toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust - lastele võimaldatakse võimalikult palju õppimist mängu kaudu, sest mäng on lapse põhitegevus, mis toetab isiksuse terviklikku arengut ning võimaldab lapsel omandada mõtlemis- ja probleemilahendamisoskusi, eneseväljendamis- ja suhtlemisoskusi, empaatiavõimet ja iseseisvust.

 võimaldatakse lastele vabamängu aega - arvestatakse laste oma algatustega, võimaldades mitmekesiseid ja vahelduvaid mänguvahendeid; õppetegevus põhineb kas rühma nädalaplaanil või projektipõhisel õppel, kus lapsed saavad tegutseda uurijate, planeerijate ja loojatena. Mänguaja pikendamiseks viiakse õppetegevusi läbi õuesõppe meetodil.

 luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostööine õhkkond - rühmas kehtivad selged ja järjepidevalt rakendatavad süsteemid, mis hõlmavad kokkulepitud käitumis- ja väärtusreegleid, toetavat tunnustussüsteemi, kindlat päevakava ja rutiini, ühtseid kokkuleppeid õpetajate ja lapsevanematega suhtlemisel, läbimõeldud konfliktide lahendamise korda ning täiskasvanud on eeskujuks lugupidavas ja hoolivas suhtlemises, kasutatakse teadlikke ja tõendus põhiseid meetodeid turvalise ja kiusamist ennetava õhkkonna loomiseks ja hoidmiseks.

 väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes - täiskasvanud suhtlevad sõbralikult ja viisakalt, lapsi julgustatakse tegema lihtsaid valikuid (nt mänguasja või tegevuse osas) ning nende arvamustega arvestatakse, lapsi õpetatakse rahulikult suhtlema ja üksteisega arvestama, aidates kaasa esmaste sotsiaalsete oskuste kujunemisele ning tutvustatakse erinevaid kultuure, keeli ja traditsioone.

lõimitakse erinevaid valdkondi ja metoodikaid - võimaldades vabamängu, avastamist, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis.

väärtustatakse eesti keelt, eesti kultuuritraditsioone ning rahvakombeid - igapäevastes tegevustes tutvustatakse lastele eesti rahvakalendri tähtpäevi, rahvalaule, -tantse ja -mänge.

toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana - õppetegevus ja igapäevane suhtlus toimuvad lapsega eesti keeles, lapse toetamiseks ja turvatunde loomiseks väärtustatakse lapse kodukeelt, kasutades lihtsamaid kodukeelseid sõnu, väljendeid või laule, lapsevanemat kaasatakse lasteaiaellu oma keele ja kultuuri tutvustamisel, lapse keele arengut jälgitakse ning vajadusel toetatakse eesti keele omandamist eraldi sihipäraste tegevuste kaudu.

kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks - lasteaia digiõpe keskendub peamiselt robootika tegevustele; tahvelarvuteid kasutatakse vajadusel täiendava vahendina robootikategevuste laiendamiseks, digivahendeid kasutatakse alati juhendatult: õpetaja suunab, arutleb ja toetab lapse aktiivset osalemist.

kujundatakse lastes tervislikke eluviise ja keskkonnasõbralikke harjumusi - lapsed kujundavad tervislike valikute oskusi mängu, liikumise ja kogemuste kaudu, liiguvad rõõmuga, proovivad erinevaid toite, hoolitsevad isikliku hügieeni eest ning õpivad märkama, millal keha vajab rahulikku olemist ja puhkust. Õpetajad toetavad laste arusaamist tervislikest harjumustest läbi eeskuju, arutelude ja praktiliste tegevuste, aidates lastel mõista, kuidas oma keha ja heaolu eest hoolitseda. Kujundavad keskkonda hoidva käitumise oskusi praktiliste tegevuste ja kogemuste kaudu, lapsed õpivad jäätmeid sorteerima ja taaskasutama, vett ja elektrit säästma ning märkama, kuidas nende teod mõjutavad loodust.

ÕPI- JA KASVUKESKKOND

Õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus, milles laps areneb ja õpib. Õpi- ja kasvukeskkond kujundatakse õpetaja poolt vastavalt laste vanusele ning arenguvajadustele, koostöös laste ja muu personaliga, kaasates võimalusel vanemaid. Õpetaja täiustab järjepidevalt oma pädevusi, et saavutada ja säilitada õpetamise head kvaliteeti vastavalt ühiskonnas muutuvatele nõuetele ja hoiab end kursis valdkondlike uuendustega.

Füüsiline keskkond

 Tagatud on turvalisus – kasutatakse lapseeale vastavaid mööbliesemeid ja vahendeid, tagatakse pidev täiskasvanu järelevalve ning viiakse regulaarselt läbi ohutuskontrolli.

 Õppeprotsess on nähtav – rühmades eksponeeritakse laste töid, fotosid ja dokumenteeritud õppetegevusi, et laps, lapsevanem ja personal saaksid jälgida ning väärtustada õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi.

 Rühmaruum kujundatakse nii, et seda saab hõlpsasti ümber korraldada. Luuakse tegevusalasid, mis soodustavad liikumist, koostööd, loovust ja alarühmades tegutsemist. Rühma luuakse turvalised ja hubased rahupesad, mis aitavad lastel oma tundeid märgata, väljendada ja reguleerida.

 Vahendid paigutatakse lastele ligipääsetavatesse kohtadesse nii, et laps saab neid iseseisvalt kasutada, valida ja kombineerida; vahendite valikut uuendatakse ja täiendatakse vastavalt laste huvidele ja arengu vajadustele.

 Suuremad ümberkorraldused (mööbli paigutuse muutmine), toimuvad kord aastas, õppe- ja mänguvahendeid uuendatakse vastavalt käsitlevatele teemadele, et toetada lapse arengut ning pakkuda uusi avastamis- ja õppimisvõimalusi.

Sotsiaalne ja vaimne keskkond

 Luuakse usaldav, sõbralik, pinge- ja vägivallavaba õhkkond - täiskasvanud räägivad lastega, kolleegidega ja vanematega rahulikult, positiivselt ja lugupidavalt.

Lastele õpetatakse:

- kuidas ise kokkuleppeid saavutada ja erimeelsusi lahendada;
- praktilisi toimetulekuoskusi (nt abi küsimine, tunnete väljendamine, probleemilahendus);
- rakendatakse teadlikke ja tõenduspõhiseid meetodeid, rollimänge, rühma kokkulepete kinnistamist, rahustavaid harjutusi ning lugude kaudu arutlemist.

 Lähtutakse lapse heaolust, ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ning lasteaia tavadest - lapse igapäevaelu korraldamisel arvestatakse lapse füüsilist, emotsionaalset ja sotsiaalset heaolu.

Selleks on:

- rühmas ühiselt kokkulepitud, selged kokkulepped, mis on kõigile nähtaval ja mida järgitakse iga päev;

- täiskasvanud lastele eeskujuks väärtuspõhises käitumises ning suhtuvad igasse lapsesse lugupidamise ja hoolivusega.

 Suunatakse lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema - tegevused ja mängud on üles ehitatud nii, et need nõuavad koostööd ja üksteise abistamist. Õpetajad, abiõpetajad, õpetaja abid ja lapsehoidjad juhivad tähelepanu hooliva käitumise tähtsusele ning on ise oma suhtlemises ja käitumises lastele eeskujuks.

 Tagatakse aeg mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks - laste mõtteid kuulatakse ja nendega arvestatakse tegevuste kavandamisel. Luuakse võimalused arutlusteks ja tagasiside andmiseks, et lapsed õpiksid oma mõtteid selgelt väljendama ja teisi kuulama.

 Väärtustatakse ja tunnustatakse ideede ning arvamuste paljusust - laste arvamusi küsitakse ja arvestatakse tegevuste planeerimisel, ühisaruteludel kuulatakse teineteist.

 Kohandatakse tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldatakse valikute tegemist ning luuakse võimalused aktiivseks osaluseks:

- tegevuste sisu ja kestus kohandatakse vastavalt laste huvidele, võimetele, vajadustele ja päeva olukorrale;
- lapsel on võimalus valida tegevusi, töövahendeid, tegutsemiskohta ja partnerit;
- õpetajad, abiõpetajad, õpetaja abid ja lapsehoidjad arvestavad lapse omaalgatusega ja võimaldavad tal viia oma ideid ellu mängu või loomingulise tegevuse kaudu;
- lastele pakutakse erineva raskusastmega ülesandeid ja materjale, et igaüks leiaks endale jõukohase tegevuse;
- vajadusel kohandatakse töövahendeid ja ruumilahendust, et tagada kõigi laste osalemine.

 Tehakse koostööd vanematega – laste arengu ja heaolu teemadel suheldakse vanematega järjepidevalt; vanemaid kaasatakse ürituste organiseerimisse, projektidesse ja õppeprotsessi rikastamisse.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE KORRALDUS

 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine on paindlik ning põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel.

 Dokumenteerimise käigus tehakse nähtavaks õppe- ja kasvatustegevuse seos õppekavaga, eesmärgid, tegevused, teemakäsitus ning kokkuvõtte eesmärkide saavutamisest, samuti õppimise protsess (kogemused, tegevused) ja laste kognitiivne potentsiaal (arutlusoskus, väljendatud seisukohad, teadmised).

 Õppe- ja kasvatustegevust korraldatakse õppeaastati, õppeaasta kestab 1. septembrist kuni 31. augustini. 1. september – 30. mai toimub õppe- ja kasvatustegevus planeeritud tegevuste kaudu,

lähitudes nädalaplaanist või projektipõhisest õppest. 1.juuni - 31.august ei toimu õppetegevuse tavapärasest kavandamist. Suurema osa ajast tegutsevad lapsed õues ning olulisel kohal on laste vabamäng ja tegevus.

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine

 Õppeaasta alguses keskenduvad õpetajad laste vaatlemisele ning huvide ja vajaduste kaardistamisele. Esimene täismahus nädalakava või projekt saab alguse hiljemalt 15. septembrist, arvestades laste valmisolekut, huvisid ja rühma eripära.

 Hoiurühmas, kus enamus lapsi alles kohanevad laste kollektiiviga, õppetegevust ei alustata koheselt – keskendutakse lapse kohanemise toetamisele. Teemapõhise õppega alustatakse järkjärgult, kui lapsed on kohanenud, täismahus alates oktoobrikuust.

 Õppeaasta alguses, hiljemalt 15. septembriks, koostavad õpetajad ja lapsehoidjad oma rühma õppeaasta aastaplaani (ELIISis), mida võib õppeaasta jooksul jooksvalt täiendada. Aastaplaani koostamisel lähtutakse õppeaastat läbivast teemast, võttes aluseks lasteaia tegevuskava. Aastaplaani eesmärk on anda selge ja süsteemne ülevaade õppeaasta jooksul toimuvatest rühma tegevustest ja suundadest, et töö oleks järjepidev ja läbimõeldud.

 Muusika- ja liikumistegevuste läbiviimiseks koostatakse iga õppeaasta alguses hiljemalt 31. augustiks muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan koostöös õppejuhi ning muusika- ja liikumisõpetajaga. Plaan on paindlik ning vajadusel tehakse muudatusi vastavalt vajadustele. Muusika- või liikumisõpetaja puudumisel planeerib vastava valdkonna tegevused rühmaõpetaja või lapsehoidja.

 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ning käsitletava teemasisu valikul lähtutakse lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

 Õppe- ja kasvatustegevus on lõimitud tervik, mille organiseerimisel võetakse arvesse lapse:

- füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ning sotsiaalset arengut ja võimeid;
- kultuurilist ja keelelist tausta;
- huvisid ja vajadusi.

Õppe- ja kasvatustegevuste rakendamine

 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel lähtutakse rühma päevakavast. Õppetöö korraldatakse kas lõimitud tegevustega nädalaplaani või projektipõhise õppe põhimõtetel ning viiakse läbi nii siseruumides kui ka õues. Tegevuskoha valikul arvestatakse eesmärkide, erinevate valdkondade lõimingu, vajalike vahendite ja personali kaasamisega. Võimaluse korral tutvutakse õpitavaga selle loomulikus keskkonnas.

 Õppe- ja kasvatustegevus toimub läbi igapäevatoimingute, laste mängu, õpetaja või lapsehoidja kavandatud ja spontaanselt tekkivate tegevuste (lastealgatuslikud, hetkesituatsioonist sündinud tegevused, mida õpetaja märkab ja suunab õppimiseks või arenduseks). Tegevustes võimaldatakse lastel tegutseda nii individuaalselt kui ka väikestes gruppides.

 Õppe- ja kasvatustegevuses kasutatakse ning lõimitakse erinevaid õppemeetodeid:

- **mänguline õpe** - eesmärk on toetada lapse kujutlusvõimet ja probleemilahendusoskust ning luua alus hilisemate õpioskuste ja koostöövõime arengule. Õppimine toimub peamiselt mängu ja praktilise tegevuse kaudu; laua taga õppimine on pigem vähese mahuga. Töölehti kasutatakse üksnes kirja eelharjutuseks ning numbrite ja tähtede kirjutamise õppimiseks.
- **kogemus- ja avastusõpe** - omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning väljendama oma tundeid ja soove.
- **õuesõpe ja loodusharidus** - eesmärk on kujundada lastes hoolivat suhtumist keskkonnahoidu ja loodusesse ning pakkuda kogemusi vahetus keskkonnas. Loodusharidus hõlmab õppekäike, õuesõpet ning loodus- ja keskkonnakasvatust. Õuesõpet viiakse läbi regulaarselt kogu aasta vältel.
- **loovmeetodid** (muusika, kunst, draama) - eesmärk toetada lapse loovust ja kujutlusvõimet, rikastab õppeprotsessi erinevate lavastus- ja rollimängude kaudu. Arendab sotsiaalseid oskuseid ning koostöö tegemise oskust.
- **koostöine õpe** - toetab sotsiaalsete ja koostööoskuste arengut, suunab üksteisega arvestama, kaaslast märkama ja toetama, tegutsema ühistel kokkulepetel ning väärtustel, lapselt lapsele õpe.
- **oskuste õpe** - lapsed omandavad oskusi, et toime tulla ja lahendada mitmesuguseid psüühilisi ja sotsiaalseid probleeme, neid toetavad pere, sõbrad ja teised lähedased. Leitakse oskus, mida lapsele saab õpetada ja mille valdamine aitab tal vabaneda oma probleemidest.
- **arutelud ja vestlused** - eesmärk kujundada austavat kuulamisoskust, põhjendama oma seisukohti ning leidma koostöös lahendusi.
- **digiõpe** - digi- ja robotikavahendite kasutamine õppetegevuse rikastamiseks.

 Muusika- ja liikumisõpetajad viivad õppetegevusi läbi vähemalt 1 kord nädalas hoiurühmas, 2 korda nädalas aiarühmas. Nende puudumisel viib tegevusi läbi rühmapersonal.

Videomaterjalide kasutamine õppetegevustes:

- Videote vaatamine on rühmas harv, erandlik ja alati juhendatud tegevus, mis on seotud konkreetse õppe- või kasvatuseesmärgiga.
- Videomaterjalide näitamine toimub mitte sagedamini kui 1–2 korda kuus, kestusega 10–15 minutit korraga.
- Video vaatamisele järgneb arutelu, mänguline tegevus või praktiline kogemus, mis aitab nähtut mõtestada ja kinnistada.
- Eelistatakse teaduspõhiseid, hariva sisuga ja eakohaseid videoid (nt loodus, kultuur, väärtused, teadmised maailmast).
- Väikeselt arvuti ekraanilt videoid ei näidata – kasutusel on suurem ekraan (projektor) või interaktiivne tahvel, et tagada lastele turvaline ja ühiselt jälgitav kogemus.

Õppe- ja kasvatustegevuste dokumenteerimine

Igal rühmal on oma digitaalne päevik infosüsteemis ELIIS. Õpetajad täidavad rühmapäevikus laste kohalkäimise tabelit ja päevakirjeldust (õppe- ja kasvatustöö), lisavad iganädalaselt fotosid laste tegevustest ning avaldavad päevakirjelduse hiljemalt kell 16.00.

Rühmapäevikut täidetakse kogu õppeaasta vältel, päeviku sissekanded on korrektse kirjaviisiga.

Õppe- ja kasvatustegevuse sissekandes kajastatakse laste päevategevusi kirjeldavas stiilis. Kui ühel päeval toimub mitu väiksemat tegevust, kirjeldatakse need lõimitud tegevustena, mitte eraldiseisvate lõikudena. Kui käiakse teatrietendusel või osaletakse õppeprogrammis, märgitakse sissekandesse etenduse või programmi täpne nimetus ning vajadusel ka lühike sisu.

Päeviku sissekannetes ei kasutata hinnanguid laste tujude ja käitumise kohta, tagasiside lapse arengu ning käitumise kohta kirjutatakse lapse tagasiside lahtrisse.

Lõimitud tegevustega nädalaplaani avaldab rühmaõpetaja infosüsteemis ELIIS hiljemalt plaani nädalale eelneva nädala reedel kell 16.00. Projektõppe projektiplaani avatakse hiljemalt projekti alguskuupäeval infosüsteemis ELIIS ning lõpetatakse hiljemalt üks nädal pärast projekti lõppu. Projektiplaanis peavad olema kirjeldavalt ja analüüsivalt täidetud kõik lahtrid. Nädalaplaanis kajastatakse lisaks üldoskustele ja valdkondadele vähemalt kord nädalas üks tervise-, liikluskasvatuse ja mängutegevus.

Õppeprotsessi dokumenteerimine rühmaruumis võimaldab jälgida õppimise kulgu mitme nurga alt. Käsitletav teema on nähtaval kujul esindatud rühmaruumis või selle vahetus ümbruses:

- visualiseeritud teemakaardid;
- tööprotsessi jäädvustused (fotod, laste tsitaadid);

- laste looming, joonistused, konstruktsioonid, esemed, meisterdused;
- märksõnad, skeemid, rühmatööde tulemused, jne.

LAPSE ARENGU HINDAMINE JA TOETAMINE

Lapse arengu hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, tema arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks. Hindamine on aluseks õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ning igapäevane osa sellest, tehes koostööd lapse ja lapsevanemaga. Lapse arengu toetamisse panustavad kõik lasteaia töötajad.

Lapse arengu toetamise põhimõtted

 Lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt osaleb laps õppe- ja kasvatustegevuses suurema osa ajast koos kõigi teiste lastega ja oma õpetaja juhendamisel.

 Lapse arengu toetamist koordineerib tugiteenuste koordineerija (TUKO), kes:

- Toetab ja juhendab õpetajaid lapse esmase toe kavandamisel;
- Nõustab vanemaid, teeb koostöös õppejuhiga ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks rühmameeskonnale;
- Koordineerib tegevusi lapse arengut toetavate meetmete rakendamiseks lasteaias või lisauuringute tegemiseks ning põhikooli ülemineku toetamiseks.

 Vähemalt üks kord aastas toimuvad tugispetsialistide ja rühmameeskonna ühised arutelukoosolekud, kus vaadatakse üle kõigi laste areng ja toetamise vajadused. Koosolekud protokollitakse ning tulemused on aluseks edasiste tööplaanide tegemisel.

 Last, kelle kodune keel ei ole eesti keel, toetatakse vajadusel eraldi sihipäraste keeleoskust toetavate tegevustega. Kavandamisel arvestatakse lapse arengutaset ja vanust.

 Kui ilmneb lapse andekus, pakuvad õpetajad või tugispetsialistid talle lasteaias vajaduse korral lisajuhendamist.

Lapse arengu hindamise põhimõtted ja meetodid

 Hindamise aluseks hoiurühmades on lapse eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning aiarühmades üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades (Lisad 1-4).

 Lapse arengu hindamine ja kirjeldamine dokumenteeritakse infosüsteemis ELIIS, kuhu õpetajad teevad iganädalaselt märkmeid päevikus (lapse tagasiside lahtrisse, ei ole nähtav vanemale). Nende põhjal saab hiljem välja võtta kokkuvõtva aruande, mida kasutatakse tugimaterjalina lapse arengu kirjelduse koostamisel. Oluline on mõista, et lapsed arenevad erinevas tempos ja individuaalsete huvidega.

 Iga õppeaasta alguses selgitatakse välja laste arengutase, et planeerida tegevusi lapse lähima arengu tsoonist lähtudes. Arengutaseme jälgimine on järjepidev protsess kogu õppeaasta vältel, mille käigus õpetaja täiendab ja täpsustab oma tähelepanekuid lapse arengu, oskuste ja vajaduste kohta ELIISis. Selleks kasutatakse erinevaid õpetaja poolt valitud meetodeid, kombineerides igapäevast jälgimist, süsteemset vaatlust ja tähelepanekute kirjeldust ning koostööd lapsevanemaga.

 Süsteemne vaatlus tähendab, et on kehtestatud selged ja järjekindlad kriteeriumid, millest lähtutakse vaatlemisel, dokumenteerimisel ja reflekteerimisel. Vaatlus võib hõlmata ka küsimuste esitamist, probleemide püstitamist või tegevuste pakkumist, et hinnata lapse teadmisi, oskusi ja käitumisviise.

 Õpetaja fikseerib arengu hindamiseks kasutatavad meetodid rühma aastaplaanis.

Lapse arengu dokumenteerimine

 Rühmaõpetaja avab igale lapsele individuaalse arengu jälgimise kaardi ja seda täidavad kõik õpetajad ning vajadusel tugispetsialistid. Lapse arengut kajastatakse sidusa ja kirjeldava tekstina ning kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades tema saavutusi ning arengut.

 Pärast esmast arengu hindamist sügisel, tehakse eesmärkide püstitamiseks kirjalik lühikokkuvõtte lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile. Kaarti täiendatakse vajadusel jooksvalt. Hiljemalt 30. maiks koostatakse lapse arengust kirjalik kokkuvõtte.

 Arenguvestlus lapsevanemaga viiakse läbi vähemalt üks kord õppeaasta jooksul. Koolieelikute vanematega viiakse arenguvestlused läbi sügisel arengu eesmärkide püstitamiseks ja kevadel koolivalmiduse hindamiseks (pärast koolivalmidusmängu).

 Arenguvestlusel:

- antakse vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- kuulatakse vanema seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- lepitakse kokku edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

 Arenguvestluse tulemused dokumenteeritakse arenguvestluse kokkuvõttes (Arenguvestluse kokkuvõtte vorm ELIISis) ja toimumine fikseeritakse rühma allkirjalehel (vorm ELIISis), mille eest vastutavad rühma õpetajad ja mis esitatakse õppeaasta lõpus õpejuhile.

Tugiteenuste rakendamise kord ja dokumenteerimine

 Tugispetsialistid hindavad lasteaia rühmades igal õppeaastal kõiki uusi ning jälgimisel olevaid lapsi. Esmased hindamised viiakse läbi õppeaasta alguses (septembris) ning vajaduse korral ka jooksvalt õppeaasta jooksul.

 Tugispetsialistid alustavad laste hindamist rühmades vastavalt oma tähelepanekutele ja töökorraldusele. Hindamise alustamisest teavitavad tugispetsialistid tugiteenuste koordineerijat, kes annab lapsevanematele teada sellest ELIISis üldsõnumiga. Pärast esmast hindamist viib tugiteenuste koordinaator läbi ümarlauad tugispetsialistide ja rühmaõpetajatega lastele sobiva toe väljaselgitamiseks. Individuaalsele hindamisele võetud lapse kohta tehakse märged ELIISis lapse arengu tagasiside lahtrisse (nähtav lapsevanemale).

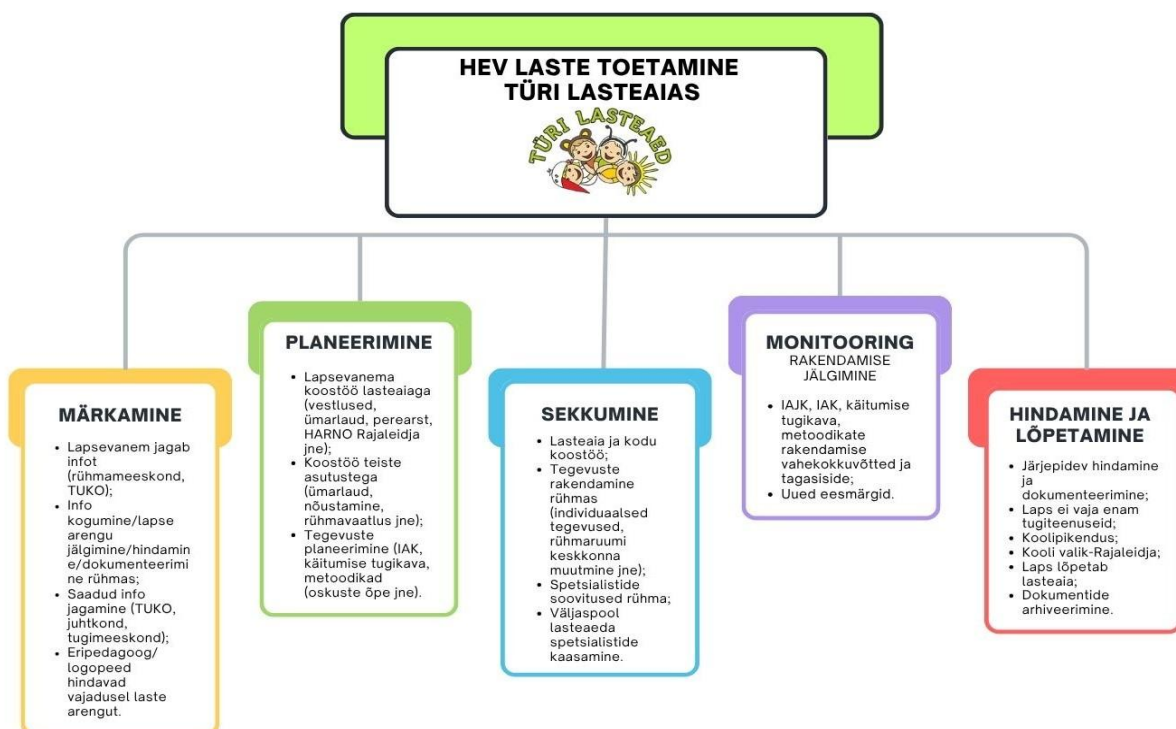
 Hindamistulemused dokumenteeritakse järgmiselt:

- laste puhul, kellele ei rakendata tugispetsialisti teenust, lisatakse hindamistulemused lapse arengu tagasiside lahtrisse (nähtav lapsevanemale);
- laste puhul, kes vajavad tugispetsialisti teenust, kannab tugispetsialist hindamistulemused ELIIS keskkonnas lapse individuaalse jälgimise kaardile ning saadab kokkuvõtte lapsevanema(te)le.
- Tugiteenuse osutamiseks küsib tugispetsialist lapsevanemalt kirjaliku nõusoleku (Lapsevanema nõusoleku vorm ELIISis).
- Tugispetsialist teeb lapsega seotud tegevuste sissekanded ELIIS keskkonnas lapse arengu tagasiside lahtrisse (nähtav lapsevanemale), mis tagab info kättesaadavuse nii lapsevanemale kui ka rühmaõpetajale.

 Vajaduse korral tagatakse lapsele lasteaias tugispetsialisti teenus või lapsevanema nõustamine, mis vastab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõike 3 alusel kehtestatud

tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Tugispetsialistide teenuste osutamiseks loob võimalused lasteaia pidaja ja teenuse osutamist korraldab lasteaed.

Lapsele vajaliku toe väljaselgitamine, rakendamine ja dokumenteerimine

Pakutav tugi lähtub lapse vajadusest, mitte meditsiinilisest diagnoosist või puudest. Lasteaia rakendatavad toeliigid:

- üldine tugi - kui lapsel on kohanemiskasvatused või tekib mahajäämus eeldatavate arengutulemuste saavutamisel, siis pakutakse individuaalset lisajuhendamist õpetajalt, tugispetsialisti teenust, vajaduse korral õpetamist individuaalselt või alarühmas.
- tõhustatud tugi - rakendatakse lapsele, kes oma arengu eripära tõttu vajab (täidetud peavad olema kõik kolm tingimust samaaegselt):
 1. vähemalt ühte tugispetsialisti teenust;
 2. spetsiifilist õppe- ja kasvatusgevuse korraldust, keskkonda, meetodikat või vahendeid;
 3. individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni 12 lapsega rühmas.
- eritugi - rakendatakse lapsele, kes oma arengu eripära tõttu vajab (täidetud peavad olema kõik kolm tingimust samaaegselt):
 1. mitut tugispetsialisti teenust;
 2. kohandusi mitmes valdkonnas;
 3. pidevat individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas.

 Lapsel on õigus saada tuge alates vajaduse tuvastamise hetkest. Toe vajadus selgitatakse välja:

- lapse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise kaudu, mille viivad läbi tugispetsialistid. Vajadusel kaasatakse ka teisi spetsialiste;
- lasteaiale esitatud objektiivsete andmete põhjal;
- koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel.

 Kui üldine tugi ei anna soovitud tulemusi, teeb tugiteenuste koordinaator vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole. Tõhustatud või eritoe rakendamiseks on üldjuhul vajalik nõustamismeeskonna soovitus ja vanema nõusolek, kuid see ei ole nõutav, kui lapsel on diagnoositud raske tervises seisund või puue.

 Last, kellele rakendatakse tõhustatud või erituge, käsitatakse haridusliku erivajadusega lapsena.

 Lapsele vajaliku toe väljaselgitamine ja rakendamine dokumenteeritakse lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile (ELIISis).

 Lapse individuaalse arengu jälgimise kaart on dokument, kuhu koondatakse lapse arengu, oskuste ja toetuse vajaduse kohta käiv teave. Kaardile kantakse kõik hindamised, testid, uuringud, spetsialistide soovitusel ja rakendatud meetmed, et tagada lapse arengu terviklik ülevaade ning järjepidev toetamine. Kaart võimaldab õpetajal, lapsevanemal ja tugispetsialistidel jälgida lapse arengut ajas, planeerida sobivaid tegevusi ning hinnata rakendatud meetmete tulemuslikkust. Kaarti täidavad õpetajad, tugispetsialistid ja tugiteenuste koordinaator.

 Vajadusel koostatakse lapsele individuaalne arenduskava (IAK), kuhu seatakse arengueesmärgid ja tegevused (ELIISis). IAK koostamise vajadus otsustatakse sügisesel ümarlaval koostöös tugiteenuste koordineerija, tugispetsialistide, rühmaõpetajaga (vajadusel muusika- ja liikumisõpetajaga). IAK koostamise vajadusest informeeritakse lapsevanemat ELIISi keskkonnas.

 Koostöös vanemaga tehakse kokkuvõtte IAK rakendumisest ja lapse arengust vähemalt kord õppeaastas.

Lapse koolivalmiduse kujunemine ja hindamine

 Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse lasteaiaõpetajate poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsel perioodil. Koolivalmidust hinnatakse kaks korda õppeaasta jooksul - sügisel rühmaõpetaja poolt valitud meetodil, kevadel koolivalmidusmängu abil. Aluseks hindamisele on riiklikus õppekavas kehtestatud eeldatavad oskused 6-7 aastastele.

Kevadise koolivalmidusmängu viivad läbi õppejuhid või nende poolt määratud õpetajad. Rühmaõpetajad ja tugispetsialistid osalevad protsessis vaatlejatena, tehes kokkuvõteteks vajalikke märkmeid. Mängu on kaasatud vaatlejatena lapsevanemad, kes saavad vahetult jälgida oma lapse arengut edasiseks lapse toetamiseks koolivalmiduse saavutamiseks.

Kooli mineva lapse kohta koostab lasteaed koolivalmiduskaardi, hiljemalt 15. maiks, milles on kirjeldatud lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused. Koolivalmiduskaart avatakse ELIISI keskkonnas.

Koolivalmiduskaardi täidavad rühmaõpetajad, tugispetsialistid ning liikumis- ja muusikaõpetajad – kõik, kes on lapse arengu toetamisel osalenud. Täidetud koolivalmiduskaardid vaatab üle õppejuht ja direktor laeb lapsevanemale eelnevalt avalikustatud koolivalmiduskaardi üles Eesti Hariduse Infosüsteemi EHIS.

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA

Lapsevanema peamine koostöö lasteaias toimub lapse rühma töötajatega. Lasteaia töötajad ning vanem teevad koostööd lapse arengu ja tervise toetamiseks. Koostöö põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Vanemaid teavitatakse õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest, alushariduse alusväärtustest ning tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust (Türi Lasteaia õppekava). Võimalusel kaasatakse vanemaid õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisse ning läbiviimisse.

Vähemalt kord aastas, septembris, korraldatakse rühma lastevanemate koosolek.

Õpetaja ning vanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust, õppimisest ja tervisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse. Lasteaias kasutatakse elektroonilist infosüsteemi ELIIS igapäevaseks infovahetuseks, lapse arengu kajastamiseks, dokumenteerimiseks ja dokumentide haldamiseks.

Õpetaja koostöös tugiteenuste koordineerijaga, loovad vanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Lapsevanemal ja lasteaial on lapse alushariduse omandamise toetamisel ühine vastutus.

ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE

Õppekava vaadatakse vastava töögrupiga üle igal õppeaastal, et tagada selle ajakohasus ja toimivus. Lasteaia direktor viib sisse vajalikud muudatused ning kinnitab need, olles kuulanud ära hoolekogu arvamuse.

ÕPPEKAVA LISAD

Lisa 1. Hoiurühma 1,5 – 3-aastase lapse eeldatavad üldoskused

2-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused:

- Kasutab mänguasju sihipäraselt (nt paneb kuubiku karp, keerab autot);
- Kordab tegevusi (raputab, veeretab, viskab, topib);
- Katsetab põhjuse-tagajärje seoseid (nt vajutab nuppu → heli);
- Matkib igapäevategevusi mängus („helistab”, sööb tühjalt lusikalt);
- Mängib oma mängu teiste lastega samas ruumis.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Proovib asju erineval moel (nt katsetab, keerab, kombib, avab);
- Uurib uusi esemeid, tegevusi ja keskkonda;
- Matkib täiskasvanu tegevust (nt koristamine, toidu tegemine);
- Mäletab tuttavaid esemeid, inimesi ja tegevusi;
- Keskendub tegevusele lühiajaliselt;
- Sorteerib esemeid värvi järgi.

Sotsiaalsed oskused:

- Otsib täiskasvanu tuge, lohutust;
- Huvitub kaaslastest, jälgib neid;
- Järgib lihtsat juhust („tule siia“, „too pall“);
- Reageerib teiste laste nutule või kurbusele;
- Otsib täiskasvanu abi konflikti korral;
- Kasutab žeste ja üksiksõnu suhtlemiseks.

Eneseregulatsioonioskused:

- Rahuneb täiskasvanu toel;
- Reageerib keelule („ei tohi“);
- Paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale;
- Saab iseseisvalt hakkama lihtsamate riiete ära võtmisega;
- Sööb iseseisvalt lusikaga ja joob tassist;
- Teab, mis on pissipott ja kasutab seda juhendamisel.

3-aastase lapse eeldatavd üldoskused

Mänguoskused:

- Jälgib teisi lapsi ja imiteerib nende mängu;
- Katsetab põhjuse-tagajärje seoseid (nt vajutab nuppu → heli);
- Mängib lihtsamaid rollimänge (toidab nukku, sõidutab autot, mängib kodu);
- Kasutab esemeid asendusena (nt klots → telefon);
- Keskendub valitud tegevusele vähemalt 3–5 min järjest;
- Oskab jääda ühe mängu juurde ja seda edasi arendada;
- Reageerib mängureeglitele ja proovib sobitada teise lapse mänguga;
- Jagab mänguasju mängukaaslasega mängusituatsioonis;
- Algatab mängu koos kaaslasega.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Proovib asju erineval moel (nt katsetab, keerab, kombib, avab);
- Proovib iseseisvalt lahendust leida (nt ei ulatu – otsib tooli);
- Oskab jälgida põhjuse-tagajärje seoseid;
- Kasutab jäljendatut iseseisvalt hiljem mängus või igapäevaelus;
- Tunneb ära igapäevased tegevusjärjestused (nt söömine, magamine);
- Kordab tegevust, kuni saavutab tulemuse (nt paneb klotsi õigesse auku);
- Tunneb ära sarnasused erinevate esemete vahel (nt kõik pallid on ümmargused);
- Paneb tükkidest kokku lihtsa terviku (nt pulse, Lego klotsid näidise järgi);
- Keskendub tegevusele lühiajaliselt;
- Mõistab lihtsamat kõnet, valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- Suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- Järgib lihtsaid juhiseid.

Sotsiaalsed oskused:

- Mängib paralleelselt teiste lastega;
- Algatab kontakti eakaaslasega (pakub mänguasja, suhtleb);
- Näitab esimesi jagamiskatseid;
- Oskab aeg-ajalt oodata järjekorras/oma korda;
- Püüab lohutada teist last (toob eseme, silitab, räägib);
- Püüab iseseisvalt konflikti lahendada (nt „ei“, eemaldumine);
- Kasutab lihtsaid fraase teistega suhtlemisel;
- Väljendab oma vajadusi ja soove;
- Loob esmaseid sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- Kirjeldab ennast ja oma kaaslasti väliste tunnuste järgi;
- Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- Saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest.

Eneseregulatsioonioskused:

- Oskab lihtsate vahenditega end rahustada (nt kaisukas, eemaldumine);
- Oskab nimetada lihtsaid tundeid („kurb“, „vihane“);
- Oskab oodata oma korda (nt lauas, mängusituatsioonis);
- Suudab katkestada tegevuse täiskasvanu juhendamisel;
- Järgib igapäevaseid rutiine;
- Suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- Paneb iseseisvalt selga lihtsamad riietusesemed;
- Käib iseseisvalt WC-s.

Lisa 2. 4-aastase lapse eeldatavad arengutulemused

4-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused:

- Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel;
- Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe);
- Matkib tuttavaid olukordi oma kogemusest lähtuvalt;
- Soovib osaleda teiste algatatud mängus, võib vajada suunamist ja tuge;
- Algatab lihtsamaid mängu, mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel;
- Mängib mängu ja teeb koostööd kaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel;
- Osaleb reeglitega mängus (nt peitus), suudab oodata oma korda;
- Tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Suudab keskenduda 5-10 minutit huvipakkuvale tegevusele täiskasvanu juhendamisel;
- Saab aru lihtsatest lausetest, reageerib kuuldule konkreetse tegevusega täiskasvanu toel;
- Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhust (nt "Palun pese käed");
- Väljendab täiskasvanu suunamisel oma mõtteid lihtsate lausetega, esitab küsimusi;
- Rühmitab esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kollased pallid);
- Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi oma kogemusest (nt "õues on külm, panen kindad kätte");
- Tegutseb, uurib, katsetab kogemuspõhiselt ja matkides täiskasvanu suunamisel;
- Valib vahendeid ja lahendab probleeme katse-eksituse meetodil (nt proovib erinevaid esemeid seni, kuni leiab sobiva).

Sotsiaalsed oskused:

- Suhtleb eakaaslaste ja tuttavate täiskasvanutega;
- Märkab teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele;
- Jagab mänguasju kaaslastega täiskasvanu suunamisel;
- Mõistab lihtsamate olukordade sobivust ;
- Järgib lihtsaid kokkuleppeid ja viisakusreegleid;
- Märkab inimeste erinevust väliste tunnuste järgi (nt nahavärv, kasv, erivajadus);
- Avaldab eelistust kahe valiku vahel;
- Proovib uusi tegevusi täiskasvanu toel.

Eneseregulatsioonioskused:

- Väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt kallistab, nutab, naerab);
- Osaleb täiskasvanu juuresolekul igapäevategevustes ja mängudes;
- Järgib lihtsamaid juhiseid ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele;
- Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning püüab neid igapäevategevustes järgida;
- Osaleb koos täiskasvanuga rahunemist soodustavates tegevustes;
- Saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (mänguasjade koristamine, laua katmine, lehtede riisumine jne).

4-aastase lapse eeldatavad oskused valdkonniti

Valdkond Mina ja keskkond:

- Ütleb küsimise peale oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo ning nimetab oma lemmiktegevuse;
- Osutab küsimise korral oma kehaosadele ja nimetab nende peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse);
- Räägib, kellega koos ta elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid;
- Nimetab igapäevaelust tuttavaid ameteid (nt õpetaja, arst, poemüüja);
- Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära lipu, rahvuslinnu ja -lille;
- Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi;
- Märkab, et teised lapsed käituvad ja näevad välja erinevalt;
- Nimetab ohtlikke esemeid (nt käärid, nuga);
- Räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget;
- Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ning oskab neid oma enesetundega seostada;
- Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid;
- Teeb igapäevaseid hügieenitoiminguid (nt kätepesu, nina nuuskamine) täiskasvanu suunamisel;
- Hoiab lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib täiskasvanu suunamisel prügi);
- Kirjeldab täiskasvanu suunavate küsimuste abil oma kodukoha loodust ja nimetab jalutuskäigul tuttavaid kohti;
- Nimetab täiskasvanu suunamisel ööpäeva osasid, ilmastikunähtusi ja aastaaegu ning kirjeldab nende tunnuseid ja nendega seotud tegevusi;
- Arutleb koos täiskasvanuga ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel);
- Nimetab liiklusvahendeid ja tuttavaid liiklusmärke ning teab nende tähendust;
- Teab, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud;
- Arutleb koos täiskasvanuga, mis on raha ja milleks seda kasutatakse;
- Nimetab kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ning teab mõningaid ohte nende kasutamisel;

- Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ja oskab neid hoida.

Valdkond Keel ja kõne:

- Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas;
- Nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirjpildis ära oma nime;
- Matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega;
- Hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a R-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid kaashäälikuühendeid (-nt, -lt, -mp jne);
- Kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu;
- Moodustab kahe- kuni kolmesõnalisi lauseid;
- Algatab ise aktiivselt suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses;
- Jutustab täiskasvanu suunamisel pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi;
- Reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhisteile ja püüab väljendada oma mõtteid ning soove;
- Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid);
- Loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme koos liigutustega.

Valdkond Eesti keel kui teine keel:

- Saab aru tuttavatest eestikeelsetest sõnadest;
- Kordab järgi lihtsamaid igapäevaelus kasutatavaid sõnu ja lausungeid (nt panen riidesse);
- Saab aru igapäevaeluga seotud korraldustest (nt hakkame sööma, lähme õue), vajadusel viibete ja žestide abil;
- Saab aru igapäevategevustega seotud küsimustest (nt Tahad juua?);
- Saab aru lihtsamatest viisakusväljenditest (tere, palun, tänan);
- Proovib hääldada täiskasvanu abiga üksikuid lihtsamaid sõnu;
- Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas;
- Tutvub eesti tähtedega (nt klotsid, pildid, õppemängud) ja matkib nende kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega;
- Õpib täiskasvanu abiga lihtsamaid eestikeelseid laule ja liisusalme koos liigutustega.

Valdkond Matemaatika:

- Osutab, kas ese kuulub või ei kuulu hulka;
- Moodustab sarnaste tunnuste alusel paare ja võrdleb neid;
- Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5-ni;
- Mängib koos täiskasvanuga mängu, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt poemäng, ehitusmäng);
- Kuulab ja saab aru matemaatilisest jutukesest, kus kasutatakse näitlikke vahendeid;
- Võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse ja laiuse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid (nt pikem - lühem jne);
- Tunneb igapäevaelus kasutatavaid münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes;
- Tunneb mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemeid (nt pikk, lühike);
- Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab sarnase kujuga esemeid lähiümbrusest;

- Jätkab etteantud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp);
- Kasutab täiskasvanu abiga mõisteid *täna, homme, eile*;
- Kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt pildidel, jalutuskäikudel);
- Kirjeldab aastaaega, millal on tema sünnipäev (nt siis kui lumi on maas);
- Märkab täiskasvanu toel kella osutite liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaaajaga;
- Kasutab täiskasvanu suunamisel lihtsamaid ruumilisi mõisteid (paal, all, ees, taga) igapäevategevustes ja mängudes.

Valdkond Kunst:

- Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult;
- Kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliats, pintsel, savi);
- Kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel;
- Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte;
- Kaunistab eseme täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil;
- Teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd;
- Räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööst;
- Kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.

Valdkond Muusika:

- Huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike;
- Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt plaksutab, kõigutab keha);
- Tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli;
- Mängib kehapiiril (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi;
- Liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak);
- Sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus kohapeal, poolkük, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel;
- Juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.

Valdkond Liikumine:

- Suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel;
- Tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju;
- Sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad);
- Teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi;

- Suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal, seista ühel jalal mõned sekundid;
- Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi;
- Teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi;
- Reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini);
- Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt;
- Mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid mängu, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid;
- Nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb.

Lisa 3. 5-aastase lapse eeldatavad arengutulemused

5-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused:

- Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule;
- Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jälgendab lihtsaid tegevusi;
- Rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi;
- Algatab lihtsaid lühiajalisi mänge (nt „teeme kooki”);
- Võtab mängudes lihtsaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni;
- Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada;
- Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga;
- Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel;
- Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele;
- Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed”), vajadusel täiskasvanu toel;
- Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi”) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?”) ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel;
- Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid);
- Eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjustagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid”);
- Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti”), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist;
- Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).

Sotsiaalsed oskused:

- Alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest;
- Märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata;
- Teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi;

- Tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi;
- Tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel;
- Teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed;
- Pakub ideid tegevuste osas, tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel.

Eneseregulatsiooni oskused:

- Kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb);
- Algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu suunamisel;
- Lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist;
- Oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte;
- Õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- On omandanud esimesed eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.

5-aastase lapse eeldatavad oskused valdkonniti

Valdkond Mina ja keskkond:

- Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada);
- Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle;
- Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest;
- Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad;
- Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu);
- Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi;
- Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112;
- Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine);
- Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta;
- Teab vajalikke hügieenitoiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel;
- Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes;
- Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud);
- Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja me riisume lehti);

- Kirjeldab täiskasvanu toel aastaagu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega;
- Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita);
- Arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda);
- Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus);
- Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus);
- Mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise;
- Teab, et täiskasvanud käivad tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist;
- Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime);
- Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid.

Valdkond Keel ja kõne:

- Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavamaid tähti;
- Kirjutab üksikuid talle tuttavamaid tähti ja oma nime;
- Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu;
- Laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses;
- Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool situatsiooni, vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal ning esitab küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?);
- Jutustab täiskasvanu väheste abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval);
- Saab täiskasvanu abiga aru kuuldust ning oskab sellele sobivalt reageerida;
- Suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades;
- Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid;
- Loeb peast liisusalme/luuletusi.

Valdkond Eesti keel kui teine keel:

- Saab aru lihtsamatest õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust;
- Kordab järele õpitud sõnu ja lausungeid ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;
- Saab aru täiskasvanu toel (viiped, žestid) ja reageerib lihtsatele korraldustele;
- Saab aru igapäevategevusega seotud küsimustest ning püüab täiskasvanu toel omandatud sõnavara piires neile vastata;
- Kasutab täiskasvanu suunamisel üksikuid viisakusväljendeid;
- Hääldab täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu;

- Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära üksikuid tähti ja kirja­pildis oma nime;
- Kirjutab täiskasvanu toel üksikuid talle tuttavaid eestikeelseid tähti;
- Kordab täiskasvanule järgi lihtsamaid eestikeelseid laule või luuletusi.

Valdkond Matemaatika:

- Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju);
- Võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt;
- Tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni ja kirjutab neid näidise järgi;
- Saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast äravõtmist vähem;
- Koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast;
- Võrdleb ja järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid;
- Teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent” ja „euro” ning kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem” ja „raskem”;
- Mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga;
- Nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk), kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi;
- Loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed);
- Kasutab tuttavates olukordades mõisteid *täna, eile, homme, praegu, enne*;
- Nimetab täiskasvanu toel ja kirjeldab erinevaid aastaaegu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega;
- Teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud;
- Mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleval) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal;
- Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.

Valdkond Kunst:

- Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada;
- Katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstimaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu;
- Teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada;
- Jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta;
- Kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel;
- Jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös;
- Vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel;
- Valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi;

- Pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.

Valdkond Muusika:

- Laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos;
- Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega, tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu;
- Eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas);
- Mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks;
- Juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada;
- Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine), osaleb laulumängudes;
- Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.

Valdkond Liikumine:

- Suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel;
- Tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid vajab veel juhendamist ja tuge;
- Sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes;
- Suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi;
- Suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles ning liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida kehaasendit (k.a kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm);
- Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid liigutusi või harjutusi ette näidata;
- Teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe);
- Jäljendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmimuutusel;
- Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada);
- Mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1–2 reeglit. Sportlikke elemente (nt viskamine, hüppamine, jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt;
- Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, tantsimine) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm).

Lisa 4. 6-aastase lapse eeldatavad arengutulemused

6-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused:

- Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule;
- Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga;
- Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid;
- Algatab mängu ja toob neisse uusi ideid;
- Mängib üksi ja koos kaaslasega ning muudab mängu kulgu;
- Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele;
- Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida;
- Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt;
- Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule;
- Reageerib sobivalt täiskasvanu juhiste ja osaleb lühikeses arutelus;
- Täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“);
- Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb);
- Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks);
- Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid;
- Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“);
- Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.

Sotsiaalsed oskused:

- Vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid;
- Arvestab teiste tunnetega gruppidegevustes;
- Töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast;
- Teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama;

- Järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid;
- Räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil;
- Arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega;
- Püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsides täiskasvanu abi.

Eneseregulatsiooni oskused:

- Suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm);
- Kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi;
- Tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel;
- Oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lahtuda kokkulepitud reeglitest;
- Oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- Saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).

6-aastase lapse eeldatavad oskused valdkonniti

Valdkond Mina ja keskkond:

- Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega;
- Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed, ning oskab seista oma isiklike piiride eest;
- Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet;
- Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada;
- Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid;
- Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuritraditsioone;
- Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbriks ning millist infot helistades edastada;
- Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab;
- Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine);
- Selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt;
- Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha;

- Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri);
- Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring;
- Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaegadeaga;
- Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades;
- Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades;
- Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve;
- Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist;
- Teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada;
- Selgitab raha kasutamise otstarvet – et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma);
- Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt õppimiseks, joonistamiseks), nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine);
- Oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või gruppis, järgides kokkulepituid reegleid.

Valdkond Keel ja kõne:

- Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid);
- Oskab kirjutada enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu;
- Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu;
- Kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga);
- Püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega;
- Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu;
- Saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata;
- Räägib oma kogemustest ja tähelepanekutest, väljendades oma mõtteid arusaadavalt;
- Kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.

Valdkond Eesti keel kui teine keel:

- Saab aru õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust ning kasutab neid igapäevasuhtluses eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- Saab aru õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnade tähendusest ja väljendab end lihtsamate keeleliste konstruktsioonide abil;
- Mõistab eesti keelse korralduse sisu ja reageerib sellele vastavalt. Vajadusel toetatakse lapse mõistmist žesti või viiatega;

- Saab aru lihtsast küsimustest ning proovib neile iseseisvalt vastata, kasutades lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone;
- Kasutab õpitud viisakusväljendeid, vajadusel täiskasvanu meeldetuletamisel;
- Kordab täiskasvanu juhendamisel võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud lihtsamaid, erineva häälikupikkusega sõnu;
- Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ja loeb üksikuid sõnu;
- Kirjutab enamikku joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu, sh oma nime;
- Teab peast mõnda tuttavamat eestikeelset laulu või luuletust.

Valdkond Matemaatika:

- Rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid;
- Võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui ($>$), vähem kui ($<$) ja võrdselt ($=$);
- Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu;
- Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab;
- Koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“);
- Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades;
- Seob rahasumma kogustega, oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng) ning tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutusvõimalustega;
- Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi;
- Tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ja märkab sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk);
- Loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel);
- Teab, kasutab ja eristab mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem*;
- Teab aastaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaegadeaga;
- Nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender);
- Tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti;
- Määrab eseme (nt robotika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

Valdkond Kunst:

- Leiab lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt;
- Oskab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspile;
- Valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt;

- Kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust;
- Kavandab, valib vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt;
- Teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid;
- Arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult;
- Oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks;
- Oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.

Valdkond Muusika:

- Laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält;
- Teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada;
- Eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööt);
- Mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos;
- Arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register);
- Esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt hüpaksamm, liikumised paarilisega);
- Imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.

Valdkond Liikumine:

- Suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia;
- Liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks;
- Sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes;
- Suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestva tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- Suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid; suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal);
- Sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata;
- Tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides;
- Eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt;
- Kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt);

- Mängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades);
- Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.

Lisa 5. 7-aastase lapse eeldatavad arengutulemused

7-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused:

- Suudab mängule keskenduda;
- Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- Rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- Näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- Algatab mängu ja arendab mängude sisu, täidab mängudes erinevaid rolle;
- Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- Järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- Suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- Oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

Sotsiaalsed oskused:

- Tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- Oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- Teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- Osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- Suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Eneseregulatsioonioskused:

- Suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;

- Kavandab, algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- Oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

7-aastase lapse eeldatavad oskused valdkonniti

Valdkond Mina ja keskkond:

- Oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- Oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- Oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- Oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- Saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- Oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- Oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- Oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- Oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- Märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- Tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- Oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadeist;
- Oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- Oskab liikluses ohutult käituda;
- Oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine;
- Oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- Oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- Oskab selgitada raha otstarvet;
- Teab digitehnoloogiat ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- Oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

Valdkond Keel ja kõne:

- Tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- Oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- Oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- Oskab jutustada pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse põhjal, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid;
- Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- Oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond Eesti keel kui teine keel:

- Mõistab tuttavat teemat ja igapäevasuhtluses kasutatavat eestikeelset kõnet;
- Tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- Saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiepega toetatud ja toimib vastavalt;
- Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- Suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- Oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond Matemaatika:

- Oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- Oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem*, *vähem*, *võrdselt*;
- Oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- Oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke +, –, =;
- Oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- Oskab järjestada kuni viiete esete suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- Teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;

- Oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nööre vms);
- Tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- Märgab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua;
- Oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem*;
- Oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- Oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- Oskab määrata kellaaega täistundides;
- Orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

Valdkond Kunst:

- Oskab leida ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- Oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspile;
- Kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- Oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- Oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;
- Vaatleb kunstiteoseid ja oskab vestelda;
- Kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- Loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

Valdkond Muusika:

- Oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- Eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi;
- Oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega;
- Oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- Oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- Oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

Valdkond Liikumine:

- Suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud;

- Oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- Suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- Oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- Oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- Oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- Oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, linnid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne);
- Oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- Oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.